

Archeologienota Olsene Nieuwlandstraat 46-49

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

2-7-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Olsene (Zulte) Nieuwlandstraat 46-49 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 4160m² groot en heeft een quasi vierkante vorm. Het is gelegen ten zuiden van de Nieuwlandstraat ter hoogte van nummers 46-49. In het noordelijk deel van het terrein bevinden zich enkele gebouwen die onderling verbonden zijn met verharding. Het noordwestelijk gebouw is een woning met omringende tuin met kleine bomen en struikgewas. Deze woning en tuin worden uitgesloten van de verkaveling en blijven behouden. Het noordoostelijk en zuidelijk gebouw zijn een fabrieksgebouw en loodsen en maken deel uit van een broeierij. Het uiterst zuidelijk deel van het plangebied is onbebouwd en in gebruik als weiland/grasland. Hierop is nog een boom aanwezig.

Eind 18de eeuw was het plangebied onbebouwd, op dat moment was het in gebruik als bos. Het huidige stratenpatroon was op dat moment reeds aanwezig. Vanaf 1966 is het noordelijk deel van het terrein bebouwd, het zuidelijk deel is in gebruik als grasland dat wordt afgezoomd door een bomenrij. In het noordelijk deel zijn meerdere gebouwen van een broeierij aanwezig waarvan één in het noordwestelijk deel eind 20ste eeuw vervangen wordt door een woning met tuin. In dezelfde periode worden de bomen in het zuidelijk deel, op één na, gekapt. Het is niet duidelijk in welke mate deze gebouwen de ondergrond verstoord hebben. Het terrein is op de bodemkaart grotendeels gekarteerd als Zbc: een droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Het plangebied bevindt zich op de overgang naar hoger gelegen gronden ten zuiden van de Olsenebeek die zich op een afstand van ca. 800m bevindt. Op siteniveau toont het digitale hoogtemodel dat het plangebied een stijgend verloop kent richting het zuidwesten, van +12,1m TAW naar +13,6m TAW. Het terrein kent vermoedelijk een verwaarloosbare erosiegraad, net als de omliggende terreinen.

De omgeving van het plangebied is archeologisch zo goed als ongekend. Er werden slechts weinig archeologische onderzoeken uitgevoerd. Wel wijzen Romeinse en vroegmiddeleeuwse vondsten in de ruime omgeving op een mogelijke bewoning in deze periode. De landschappelijke, archeologische en historische gegevens tonen echter aan dat de aanwezigheid van een archeologische site niet is uit te sluiten. Er zijn geen bodemkundige en landschappelijke aanwijzingen (bv ligging in een beekvallei, aanwezigheid van een podzolbodem,...) voor de aanwezigheid van een steentijd-artefactensite. Sites met grondsporen vanaf de metaaltijden tot de post middeleeuwen kunnen wel aanwezig zijn..

De geplande werken bestaan uit 2 delen. In eerste instantie zal het terrein bouwrijp gemaakt worden waarbij de bestaande bebouwing afgebroken wordt, de bestaande verharding verwijderd en de aanwezige bomen gerooid. De woning en tuin ter hoogte van nr. 46 wordt uitgesloten van de verkaveling en blijven behouden. Hierna zal het terrein verkaveld worden in 8 loten: 3 loten aan de straatzijde waar 2 halfopen bebouwingen en 1 rijwoning worden voorzien. Centraal is een T-vormige wegnis met bijhorende nutsleidingen ingepland. Aan de uiteinden hiervan is parkeergelegenheid voorzien. Ten zuiden van deze wegnis zijn de overige 5 loten met 3 rijwoningen en 2 halfopen

woningen voorzien. De woningen worden centraal op de percelen ingericht, rondom wordt een tuin aangelegd, in de voortuinen worden de nodige aansluitingen op de nutsvoorzieningen voorzien.

Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, de aanleg van de wegenis met bijhorende bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen en de aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder ongekende archeologische verwachting, waarbij sites uit diverse archeologische periodes echter niet uit te sluiten zijn. Er zijn geen bodemkundige en landschappelijke aanwijzingen (bv ligging in een beekvallei, aanwezigheid van een podzolbodem,...) voor de aanwezigheid van een steentijd-artefactensite. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving ten zuidwesten van de dorpskern van Olsene. Archeologisch is deze regio zo goed als ongekend. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de afbraak van de huidige bebouwing en het rooien van de bomen.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek op een deel van het terrein (ca. 3381m²). De woning met tuin ter hoogte van nr. 46 blijft behouden en maakt geen deel uit van de verkaveling. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder verder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Olsene (Zulte) Nieuwlandstraat 46-49

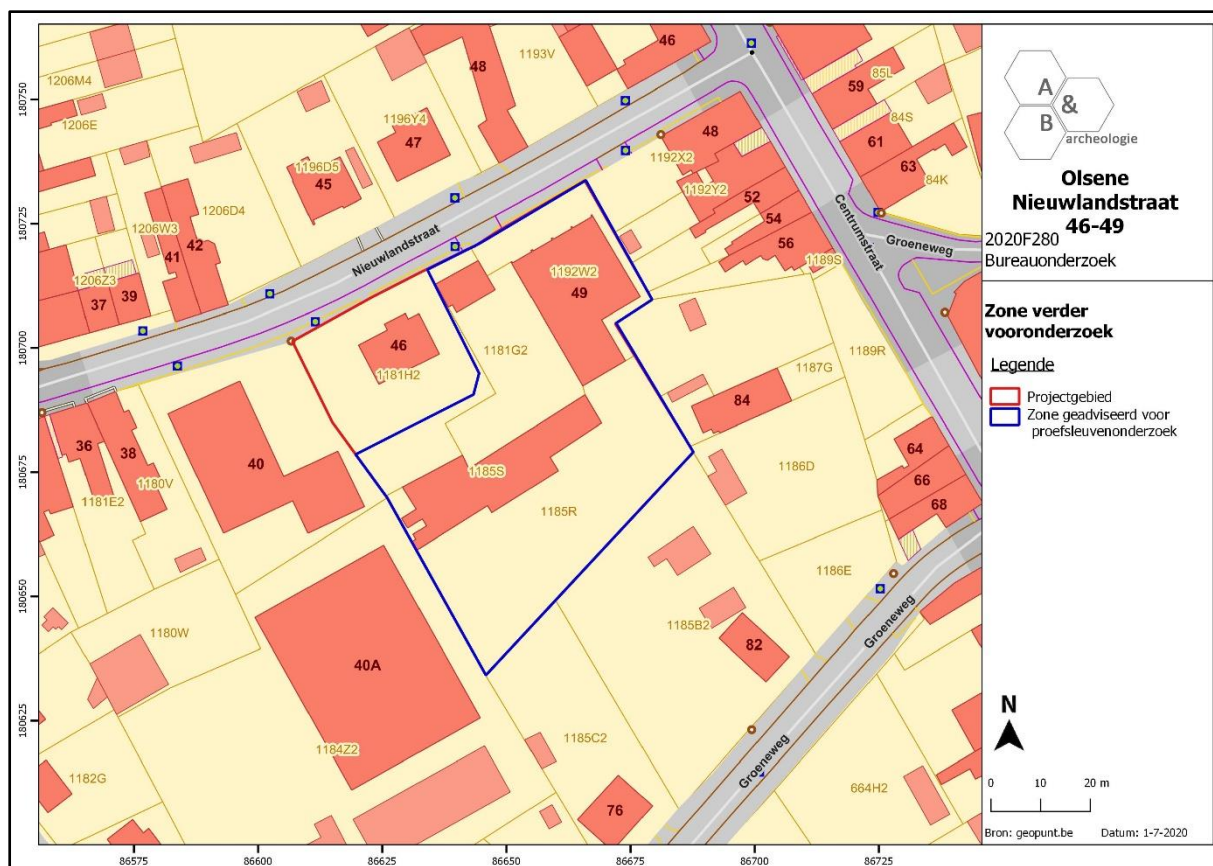
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 86455,6 en Y: 180579,9; X: 86851,2 en Y: 180797,5

Oppervlakte plangebied: ca. 4160m²

Geplande werken: ca. 3381m²

Kadastergegevens: Zulte, afdeling 2 (Olsene), sectie B, percelen 1181H2, 1181G2, 1185S, 1185R, 1192W2 (zie figuur 1)

Het plangebied is ca. 4160m² groot, hiervan komt ca. 3381m² in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
 - Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder onderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methodes zijn om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethoden moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

De woning met tuin is uitgesloten van de verkaveling, deze worden behouden. Deze zone wordt ook uitgesloten voor het proefsleuvenonderzoek. Het verder vooronderzoek kan pas aanvatten na de sloop van de huidige bebouwing en het rooien van de bomen. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven. Op die manier wordt vermeden dat niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. Bodemplaten in de gebouwen en de verhardingen mogen uitgebrouwen worden, eventuele funderingslagen eronder niet. De afbraak van de gebouwen gebeurt tot op maaiveldniveau, mogelijk aanwezige kelders worden niet uitgebrouwen voorafgaand het verder vooronderzoek. Deze kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein. Bij het rooien van de bomen blijven de stronken staan, deze worden ook niet uitgefreesd. De ondergrondse structuren en stronken kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn noordwest-zuidoost georiënteerd. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 338m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 84m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 422m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.